

Onderzoeker KIK ontdekt herkomst Memlings 'Christus met zingende en musicerende engelen'

21 februari 2018, Brussel: 'Christus met zingende en musicerende engelen' is de benaming van drie monumentale schilderijen van de Vlaamse primitief Hans Memling in het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten in Antwerpen (KMSKA). Dr. Bart Fransen, hoofd van het Studiecentrum Vlaamse Primitieven van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK), kon de herkomst van de schilderijen achterhalen. De resultaten van zijn onderzoek verschenen zopas in het prestigieuze *Burlington Magazine*.

Hans Memling schilderde 'Christus met zingende en musicerende engelen' in Brugge, waar hij de meeste jaren van zijn leven doorbracht. Het was een gigantische opdracht. De drie schilderijen zijn samen net geen twee meter hoog en 7,5 meter lang. Pas later ontdekte men dat ze oorspronkelijk een onderdeel vormden van een nog groter altaarstuk waarvan de andere beschilderde panelen verloren zijn gegaan. Het was bekend dat de losse panelen van dit altaarstuk zich aan het einde van de achttiende in het benedictijnerklooster in Nájera (Noord-Spanje) bevonden en waarschijnlijk voor deze plaats gemaakt werden. **Dr. Bart Fransen (KIK) heeft dit nu kunnen bewijzen. Hij kon de opdrachtgever identificeren, de datering van de panelen exact bepalen en de kostprijs achterhalen.**

Dr. Bart Fransen (KIK) deed de ontdekking in een rekeningenboek dat vandaag bewaard wordt in het *Archivo Histórico Nacional* in Madrid. Het handschrift dateert van het laatste kwart van de achttiende eeuw, wanneer een anonieme auteur nauwkeurig de posten uit een veel ouder, verloren gegaan, rekeningenboek overnam en van commentaar voorzag.

Dr. Bart Fransen (KIK): 'Het blijft de droom van elke kunsthistoricus om een kunstwerk in verband te kunnen brengen met originele archiefstukken. Zeker voor de werken van Vlaamse primitieven gebeurt dit slechts zeer zelden: ofwel zijn de archieven verloren gegaan, ofwel vinden we een verwijzing, maar bestaat het werk niet meer. Dat dit nu toch gelukt is, is werkelijk een 'once in a lifetime'-ervaring.'

De opdrachtgever was Gonzalo de Cabredo, prior van het klooster van Nájera van 1453 tot 1486. Hij bestelde het werk kort voor **20 juli 1483**, maar zou de voltooiing zelf niet meemaken. Dit gebeurde pas onder zijn opvolger, Pablo Martínez de Uruñuela. Die stond erop dat het werk 'a toda costa' (tegen elke prijs) afgewerkt zou worden. En ook die prijs is nu bekend: **239.383 maravedís**, een gigantisch bedrag vergeleken met dat van andere retabels uit die periode. **Het altaarstuk werd pas in 1494 in de abdijkerk geïnstalleerd**, het jaar waarin Memling overleed.

Dr. Bart Fransen (KIK): 'Wat het Lam Gods is voor Van Eyck, is het Nájeraretabel voor Hans Memling. In heel zijn loopbaan heeft Memling geen groter retabel geschilderd als dit. De kostprijs was enorm en de periode van elf jaar tussen de bestelling en de plaatsing is erg lang. Maar de oorzaak ligt hiervoor niet noodzakelijk bij de schilder. Mogelijk liep de uitvoering vertraging op door financiële problemen in het klooster, dat na de dood van Don Gonzalo enkele turbulente jaren kende waarin het zich afscheidde van de moederabdij in Cluny en uitgroeide tot een zelfstandige abdij.'

Hans Memlings panelen 'Christus met zingende en musicerende engelen' ondergingen van 2001 tot 2017 een grondige restauratiebehandeling in het atelier van het KMSKA. Een internationale begeleidingscommissie van kunsthistorici, chemici en restauratoren begeleidde het hele restauratieproject. Sedert 2009 staan deze schilderijen op de lijst van het Topstukkendecreet

KONINKLIJK
MUSEUM
VOOR SCHONE
KUNSTEN
ANTWERPEN